

Decizia Nr. 4
din 4 aprilie 2011

Publicată în: Monitorul Oficial Nr. 349 din 19 mai 2011

- Rodica Aida Popa - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele Completului
- Lavinia Curelea - președintele Secției civile și de proprietate intelectuală
- Anton Pandrea - președintele Secției penale
- Gabriela Victoria Bîrsan - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
- Adrian Bordea - președintele Secției comerciale
- Viorica Cosma - judecător la Secția civilă și de proprietate intelectuală, judecător raportor
- Adina Nicolae - judecător la Secția civilă și de proprietate intelectuală
- Raluca Moglan - judecător la Secția civilă și de proprietate intelectuală
- Carmen Georgeta Negrilă - judecător la Secția civilă și de proprietate intelectuală
- Alina Macavei - judecător la Secția civilă și de proprietate intelectuală
- Cristina Iulia Tarcea - judecător la Secția civilă și de proprietate intelectuală
- Minodora Condoiu - judecător la Secția comercială, judecător raportor
- Roxana Popa - judecător la Secția comercială
- Iulia Manuela Cârnu - judecător la Secția comercială
- Veronica Carmen Popescu - judecător la Secția comercială
- Viorica Trestianu - judecător la Secția comercială
- Ileana Izabela Dolache - judecător la Secția comercială
- Maria Luiza Păun - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal, judecător raportor
- Nicolae Mănișuțiu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
- Eugenia Marin - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
- Iuliana Pușoiu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
- Viorica Lungeanu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
- Iuliana Rîciu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Mariana Ghena - judecător la Secția penală
Sofica Dumitrașcu - judecător la Secția penală

Completul competent să judece recursul în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 4/2011 este legal constituit conform dispozițiilor art. 3306 alin. 2 din Codul de procedură civilă, modificat și completat prin Legea nr. 202/2010, și ale art. 272 alin. (2) lit. b) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, modificat și completat prin Hotărârea Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 24/2010.

Ședința completului este prezidată de doamna judecător Rodica Aida Popa, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror-șef adjunct Antonia Eleonora Constantin.

La ședința de judecată participă prim-magistratul-asistent al Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna Aneta Ionescu, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 273 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, modificat și completat prin Hotărârea Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 24/2010.

Înalta Curte de Casație și Justiție - completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție privind modalitatea de stabilire a vârstei standard de pensionare și a stagiului complet de cotizare utilizate pentru determinarea punctajului mediu anual în operațiunile de calculare a pensiilor din sistemul public, pentru persoane ale căror drepturi s-au deschis începând cu data de 1 aprilie 2001 și care beneficiază de reducerea vârstei de pensionare potrivit legii.

Reprezentanta procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a susținut recursul în interesul legii, punând concluzii pentru admiterea acestuia și pronunțarea unei decizii prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

1. Problema de drept ce a generat practica neunitară

Prin recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție s-a arătat că în practica judiciară nu există un punct de vedere unitar cu privire la modalitatea de stabilire a vârstei standard de pensionare și a stagiului complet de cotizare utilizate pentru determinarea punctajului mediu anual în operațiunile de calculare a pensiilor din sistemul public, pentru persoane ale căror drepturi s-au deschis începând cu data de 1 aprilie 2001 și care beneficiază de reducerea vârstei de pensionare potrivit legii, prin raportare fie la dispozițiile anexei nr. 3 la Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, fie la dispozițiile anexei nr. 9 la Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001.

2. Examenul jurisprudențial

În urma verificărilor jurisprudenței la nivelul întregii țări s-a constatat că în soluționarea cauzelor având ca obiect contestații la deciziile de pensionare și stabilirea drepturilor de pensie după data de 1 aprilie 2001, pentru persoanele care beneficiază de reducerea vârstei standard de pensionare, ca urmare a desfășurării de activități încadrate în condiții deosebite sau speciale de muncă ori într-un grad de invaliditate, practica judiciară este neunitară.

3. Soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești

3.1. Unele instanțe, investite cu soluționarea acestui tip de contestație, au apreciat că pentru aceste categorii de persoane verificarea îndeplinirii condițiilor privind vârsta standard de pensionare și stagiul complet de cotizare se face prin raportare la data formulării cererii de pensionare, conform dispozițiilor cuprinse în anexa nr. 3 la Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, și nu raportat la prevederile din anexa nr. 9 la Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001 pentru aprobarea Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr.

19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, întrucât acesta derogă și modifică dispozițiile legale. Această orientare a avut în vedere că cele două norme au aceeași sferă de reglementare, însă conțin dispoziții contradictorii, situație în care s-au aplicat dispozițiile normei cu forță juridică superioară, respectiv ale Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și ale anexei nr. 3 la lege.

3.2. Alte instanțe, în situația expusă, au considerat, dimpotrivă, că vârsta standard de pensionare și stagiul complet de cotizare pentru aceste categorii de persoane se stabilesc în funcție de data nașterii persoanei asigurate, conform eșalonării indicate în anexa nr. 9 la Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001, cu modificările și completările ulterioare. Această orientare a avut în vedere dispozițiile pct. 3 din secțiunea a II-a din cap. B din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, aprobate prin Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001, cu modificările și completările ulterioare, conform cărora "Vârstele standard de pensionare și stagiile minime sau complete de cotizare pentru femei și bărbați sunt prevăzute în anexa nr. 3 la lege, detaliată în funcție de data nașterii în anexa nr. 9 la prezentele norme".

4. Opinia procurorului general

Procurorul general a opinat pentru prima orientare jurisprudențială, prin argumentele expuse susținând că aceasta este în acord cu litera și spiritul legii.

5. Raportul asupra recursului în interesul legii

Proiectul de soluție propus prin cele două rapoarte întocmite în cauză a vizat, de asemenea, prima soluție identificată de examenul jurisprudențial, respectiv aceea că verificarea îndeplinirii condițiilor privind vârsta standard de pensionare și stagiul complet de cotizare, pentru categoriile de persoane care beneficiază de reducerea vârstei standard de pensionare, se face prin raportare la data formulării cererii de pensionare, conform dispozițiilor cuprinse în anexa nr. 3 la Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale.

6. Înalta Curte

Cu titlu prealabil, Înalta Curte subliniază că Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale a fost abrogată în mod expres prin art. 196 lit. a) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 852 din 20 decembrie 2010.

Cu toate acestea, problema de drept ce a generat practică neunitară subzistă, pe rolul instanțelor judecătorești soluționându-se în continuare cauzele asiguraților care s-au pensionat sub imperiul Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, și se impune a fi dezlegată având în vedere dispozițiile tranzitorii conținute în art. 174 și 178 din noua lege, conform cărora "Litigiile care se referă la drepturile ce fac obiectul prezentei legi, aflate pe rolul instanțelor la data intrării în vigoare a acesteia, se vor judeca potrivit legii în baza căreia a fost stabilit dreptul", iar "cererile înregistrate și nesoluționate până la data intrării în vigoare a prezentei legi se vor soluționa conform normelor legale existente la data deschiderii drepturilor de pensii".

Revenind asupra problemei de drept, Înalta Curte reține următoarele:

În sistemul public de pensii generat de Legea nr. 19/2000, pensia pentru limită de vârstă se acordă asiguraților care îndeplinesc cumulativ la data pensionării condițiile privind vârsta standard de pensionare și stagiul minim de cotizare realizat în sistemul public [art. 41 alin. (1) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale].

În raport cu reglementarea cuprinsă în art. 41 alin. (1) din lege, rezultă că stagiul complet de cotizare nu este o condiție ce trebuie îndeplinită pentru a putea solicita înscrierea la pensie, ci este relevant doar la calcularea punctajului mediu anual pe baza căruia să se stabilească pensia calculată.

Vârsta de pensionare și stagiul de cotizare - două elemente obiective care trebuie să se aplice tuturor asiguraților - au cunoscut modificări periodice, prin voința legiuitorului, care a dorit să crească treptat vârstele standard la care asigurații pot solicita pensionarea, precum și stagiile minime și complete de cotizare.

Această eșalonare în timp a vârstelor standard de pensionare și a stagiilor minime și complete de cotizare a devenit necesară, deoarece trecerea la vârsta standard de pensionare și la stagiul de cotizare reglementate în art. 41 din Legea nr. 19/2000 nu se putea realiza de îndată, ci treptat.

Din interpretarea prevederilor art. 41 din lege, coroborat cu anexa nr. 3 la lege, rezultă că voința legiuitorului a fost aceea de a porni în stabilirea vârstei de pensionare și a stagiului de cotizare de la data la care a fost depusă cererea de pensionare, iar nu de la data nașterii asiguratului, aceasta fiind și ordinea logică, atât timp cât valorile vârstei de pensionare și ale stagiului de cotizare sunt diferite în raport cu perioada de timp, iar nu fixe.

Această creștere treptată a valorilor s-a realizat conform unui grafic de eșalonare prevăzut în anexa nr. 3 la Legea nr. 19/2000.

Prima coloană din tabel cuprinde intervalele de timp în care se face eșalonarea (aprilie 2001 - martie 2015).

Prin urmare, semnificația întregului tabel este aceea că, în perioada indicată în prima coloană, vârsta standard de pensionare, stagiul minim de cotizare și stagiul complet de cotizare sunt cele indicate în coloanele 2 - 4.

La data de 10 mai 2001 a intrat în vigoare Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001 pentru aprobarea Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare.

Anexa nr. 3 la Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, și anexa nr. 9 la Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001 sunt perfect convergente și se suprapun doar cu privire la persoanele care solicită înscrierea la pensie pentru limită de vârstă, ca urmare a desfășurării activității în condiții normale (grupa a III-a de muncă sau grupa obișnuită), dar nu și pentru cei care beneficiază de reducerea vârstelor standard de pensionare potrivit legii.

Ori de câte ori se solicită înscrierea la pensie anticipată sau anticipată parțială ori asiguratul beneficiază de vreo reducere a vârstei standard de pensionare, calculele efectuate în baza celor două anexe conduc la rezultate diferite.

În argumentarea opiniei împărtășite în jurisprudența minoritară au fost avute în vedere dispozițiile pct. 3 din secțiunea a II-a cap. B din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, aprobate prin Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001, cu modificările și completările ulterioare, conform cărora "Vârstele standard de pensionare și stagiile minime sau complete de cotizare pentru femei și bărbați sunt prevăzute în anexa nr. 3 la lege, detaliată în funcție de data nașterii în anexa nr. 9 la prezentele norme".

Astfel, în anexa nr. 9, fiecărei persoane asigurate i s-au prestabilit, în funcție de data nașterii, un anumit stagiul de cotizare și o anumită vârstă standard de pensionare, ceea ce contravine spiritului Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, care prevede că în orice moment dat toți asigurații au dreptul să beneficieze de același stagiul de cotizare și de aceeași vârstă standard de pensionare.

Prin stabilirea unor vârste standard diferite și a unor stagii complete de cotizare diferite pentru persoane născute la date diferite, dar care solicită înscrierea la pensie în același interval, se ajunge la crearea unei discriminări nejustificate pe criteriu de vârstă.

Vârsta standard de pensionare și stagiul complet de cotizare sunt elemente obiective, care se aplică în mod egal tuturor persoanelor care solicită înscrierea la pensie la un moment dat (în același interval) indiferent de vârsta lor biologică.

Într-adevăr, anexa nr. 9 din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, detaliază anexa nr. 3 la lege, dar în niciun caz nu o modifică.

Din această perspectivă, se poate spune că anexa nr. 9 la Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001 a fost concepută într-o manieră care nu respectă spiritul legii în aplicarea căruia a fost edictat acesta.

Mai mult decât atât, anexa nr. 9 la Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001 a avut ca scop implementarea unui program informatic, având la bază data nașterii persoanelor care solicită pensionarea, care să vină în sprijinul caselor teritoriale de pensii și a pensionarilor, însă aceasta a dus la stabilirea unei alte modalități de raportare la vârsta standard de pensionare, comparativ cu anexa nr. 3 la Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de

asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare. De aceea, pentru rațiuni de ordin informatic, această modalitate de calcul este larg utilizată de casele de pensii.

Aplicarea cu prioritate a dispozițiilor anexei nr. 3 la Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, se impune și din alte considerente.

Unul, de ordin general, privește posibilitatea instanțelor investite cu soluționarea oricărei cauze să facă aplicarea principiului ierarhiei forței juridice a actelor normative.

Altul privește aspecte de ordin practic, deoarece diferențiază situația asiguraților care au desfășurat activități încadrate în condiții speciale de muncă sau în condiții de handicap.

Înalta Curte consideră că trebuie să se țină cont de actul normativ cu forță juridică superioară, respectiv Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, și nu ordinul emis în aplicarea legii. Prin urmare, Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001 are natura juridică a unui act normativ adoptat în executarea prevederilor Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, astfel încât trebuia aplicat numai în limitele actului normativ cu forță juridică superioară.

Această soluție decurge și din interpretarea dispozițiilor art. 4 alin. (3) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, conform cărora "Actele normative date în executarea legilor, ordonanțelor sau a hotărârilor Guvernului se emit în limitele și potrivit normelor care le ordonă".

În consecință, urmează a se admite recursul în interesul legii în sensul că modalitatea de stabilire a vârstei standard de pensionare și a stagiului complet de cotizare utilizate pentru determinarea punctajului mediu anual în operațiunile de calculare a pensiilor din sistemul public, pentru persoane ale căror drepturi s-au deschis începând cu data de 1 aprilie 2001 și care beneficiază de reducerea vârstei de pensionare potrivit legii, se realizează prin raportare la dispozițiile anexei nr. 3 la Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, în sensul că beneficiază de reducerea vârstelor standard de pensionare care se determină în funcție de data formulării cererii de pensionare.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 3307 cu referire la art. 329 din Codul de procedură civilă, astfel cum a fost modificat și completat prin Legea nr. 202/2010,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în sensul că:

Modalitatea de stabilire a vârstei standard de pensionare și a stagiului complet de cotizare utilizate pentru determinarea punctajului mediu anual în operațiunile de calculare a pensiilor din sistemul public, pentru persoane ale căror drepturi s-au deschis începând cu data de 1 aprilie 2001 și care beneficiază de reducerea vârstei de pensionare potrivit legii, se realizează prin raportare la dispozițiile anexei nr. 3 la Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, în sensul că beneficiază de reducerea vârstelor standard de pensionare care se determină în funcție de data formulării cererii de pensionare.

Obligatorie, potrivit art. 3307 alin. 4 din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 4 aprilie 2011.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,
Rodica Aida Popa

Prim-magistrat-asistent,
Aneta Ionescu